

Ìwé Dániẹ̀lì — Nọmbà Méjìlélógójì

Àwọn Ọ̀nà Ìsopò

Jeff Pippenger

2024-01-06

Johanu Onítẹ̀bọ̀mì jẹ̀ wòlì ìsopò.

“Wòlì Jòhánù nì ìjápò tó so àkókò ìṣètò méjèèjì pọ̀. Gégé bí aṣojú Ọ̀lórùn, ó dide láti fi ìbáṣepò tí ó wà láàárín òfin àti àwọn wòlì hàn pẹ̀lú àkókò ìṣètò Kristeni. Ọ̀n ni ìmọ̀lẹ̀ kékeré, èyí tí ó yẹ kí ìmọ̀lẹ̀ tí ó tóbi jù ú tẹ̀lé. A fi Èmí Mímọ̀ tan ọ̀kàn Jòhánù sílẹ̀, kí ó lè tan ìmọ̀lẹ̀ sórí àwọn ènìyàn rẹ̀; sùgbọ̀n kò sí ìmọ̀lẹ̀ miiran tí ó ti tàn rí tàbí tí yòò tàn rí lórí ènìyàn tí ó ṣubú ní kedere tó bẹ̀ gégé bí èyí tí ó jáde láti inú ẹ̀kọ̀ àti àpẹ̀rẹ̀ Jèsù. A kò tì lóye Kristi àti ìṣe-ìránṣe Rẹ̀ ní kíkún, bí a ṣe fi wọn ṣáfihàn wọn nínú àwọn ẹ̀bọ̀ ojúji. Àní Jòhánù pàápàá kò tì lóye ní kíkún iyè ọ̀jọ̀-ọ̀lẹ̀ aláìlẹ̀kú nípasẹ̀ Olùgbàlà.” The Desire of Ages, 220.

Jèsù náà jẹ̀ wòlì ìjápò.

“Kristi ti sí ọ̀nà láti ayé lẹ́ sí ọ̀run. Ọ̀n ni ó dá ìjápò tí nì so ayé méjèèjì pọ̀. Ó mú ìfẹ̀ àti ìrẹ̀lẹ̀ Ọ̀lórùn wá sódò ènìyàn, ó sì gbé ènìyàn sókè nípasẹ̀ ìṣe rere Rẹ̀ láti padé ilàjà Ọ̀lórùn. Kristi ni ọ̀nà, òtítọ̀, àti iyè. Ó jẹ̀ ìṣe lílẹ̀ láti máa tẹ̀sìwájú, ìgbésẹ̀ nípasẹ̀ ìgbésẹ̀, pẹ̀lú irora àti lóra-lóra, síwájú àti sókè, nínú ọ̀nà iwà mímọ̀ àti ìjémímọ̀. Sùgbọ̀n Kristi ti ṣe ìpèsè tó péye láti pín agbára tuntun àti okun àtòrunwá ní gbogbo ìgbésẹ̀ ilosíwájú nínú iyè àtòrunwá. Èyí ni ìmò àti ìrírí tí gbogbo ọ̀wọ̀ inú ọ̀fiisì nì fẹ̀, tí wọn sì gbòdò ní; bí kò bá rí bẹ̀, wọn a máa mú ẹ̀gàn wá lórí idí Kristi lójojúmọ̀.” Testimonies, volume 3, 193.

Ìṣe àṣọtẹ̀lẹ̀ Johanu Onítẹ̀bọ̀mì ní ìbáṣepò pẹ̀lú pípa ìṣàkóso ohun ayé mọ̀ ibi mímọ̀ tí ọ̀run. Àwọn ọ̀rò àkókó tí Johanu sọ nígbà tí ó kókó rí Jesu ni pé:

Ní ọ̀jọ̀ kejì, Jòhánù rí Jèsù tí nì tọ̀ ọ̀ wá, ó sì wí pé, Wò ó, Ọ̀dọ̀-Àgùntàn Ọ̀lórùn, ẹ̀ni tí ó mú ẹ̀ṣè ayé kúrò. Jòhánù 1:29.

Sùgbọ̀n bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé a yàn Jòhánù láti fi iyípadà láti Ísírẹ̀lì àtíjọ̀ sí Ísírẹ̀lì ẹ̀mí hàn, òye rẹ̀ nípa iyípadà náà ní ààlà.

“Kírístì wí, ní idájọ̀ òdodo fún Jòhánù pé, ‘Sùgbọ̀n kí nì ẹ̀ jáde lẹ́ láti rí? Wòlì kan? Bẹ̀è nì, mo wí fún yín, àti ẹ̀ni tí ó ju wòlì lẹ́.’ Kì í ṣe pé Jòhánù nìkan jẹ̀ wòlì láti sọ àwọn ohun tí yòò ṣẹ̀lẹ̀ ní ọ̀jọ̀ iwájú tẹ̀lẹ̀, sùgbọ̀n ó jẹ̀ ọ̀mọ̀ ilérí, tí a kún fún Èmí Mímọ̀ láti inú ibí rẹ̀, a sì yàn án láti ọ̀dò Ọ̀lórùn láti ṣe ìṣe àkànṣe gégé bí olútúnṣe, ní mímú àwọn ènìyàn kan sílẹ̀ tán fún ìgbàgbọ̀ Kristi. Wòlì Jòhánù nì ìjápò láàárín àwọn ìṣètò méjèèjì.”

“Èsìn àwọn Júù, nítorí yíyà wọn kúrò lódò Ọ̀lórùn, dá lórí ayẹyẹ̀ èsìn ní pàtàkì jùlọ̀. Johanu ni ìmọ̀lẹ̀ kékeré náà, èyí tí ó yẹ kí ìmọ̀lẹ̀ tí ó pọ̀jù tẹ̀lé. Ó ní láti mì ìgbẹ̀kẹ̀lẹ̀ àwọn ènìyàn nínú àṣà ìbílẹ̀ wọn, kí ó sì mú ẹ̀ṣè wọn wá sí irántí wọn, kí ó sì dari wọn sí ìrònúpíwàdà; kí wọn lè mura sílẹ̀ láti ní imọ̀rírí ìṣe Kristi. Ọ̀lórùn fi imísí bá Johanu sòrò, ó tan ìmọ̀lẹ̀ sí wòlì náà kí ó lè mú ìgbàgbọ̀ asán àti òkùnkùn kúrò nínú ọ̀kàn àwọn Júù olóòtítọ̀, èyí tí ó ti nì kó jọ̀ sórí wọn, nípasẹ̀

ẹkọ ẹké láti ọpọ iran wá.”

“Ọmọ-ẹyìn tí ó kéré jùlọ tí ó tẹlẹ Jesu, tí ó jẹrì àwọn iṣẹ iyanu rẹ, tí ó sì fetí sí àwọn ẹkọ itọni àtọrunwá rẹ, tí ó sì gbọ àwọn ọrọ itunú tí ó ti ẹnu rẹ jáde, ní ànfààní púpọ ju Johanu Oníbatisiti lọ, nítorí pé ó ní ìmọlẹ tí ó ẹ kedere sí i. Kò sí ìmọlẹ mǐràn tí ó ti tàn, tàbí tí yóò tàn lááláé, sórí ọgbón ẹniyàn ẹlẹṣẹ, tí ó ṣubú, bí kò ẹ ẹyí tí a ti fi hàn, tí a sì n fi hàn, nípasẹ Ẽni tí í ẹ ìmọlẹ ayé. A ti mọ Kristi àti iṣẹ iránsẹ rẹ ní ibánújẹ diẹdiẹ nikan nípasẹ àwọn ẹbọ ojiji. Àní Johanu pàápàá rò pé ijọba Kristi yóò wà ní Jerusalem, àti pé yóò gbé ijọba ayé kalẹ, àwọn ọmọ-abẹ rẹ yóò sì jẹ mímọ.” Review and Herald, April 8, 1873.

Aposteli Paulu pẹlú jẹ wòlì ijápọ kan tí a yàn láti fi ìmúlò àṣọtẹlẹ hàn nípa iyípadà ti gidi sí ti ẹmí. Ó lóye pé Jerúsálẹmù gidi kí í ẹ Jerúsálẹmù àṣọtẹlẹ mọ, nítorí nígbà nàà ó ti yí padà sí Jerúsálẹmù ọrun.

Nítorí Ágàrì yìí ni òkè Sínàì ní ilẹ Arábíà, ó sì bá Jerusalemu ti isinsin yìí mu, nítorí ó wà ní ẹrú pẹlú àwọn ọmọ rẹ. Sùgbón Jerusalemu tí ó wà lókè jẹ òmìnira, ẹyí tí í ẹ iyá wa gbogbo. Galatia 4:25, 26.

Nínú orí kejì ti 2 Tẹsalóníkà, ẹyí tí a ti n gbé yẹ wò, Pọ̀lù fi hàn pé Róòmù keferi gidi ni agbára tí ó dá Róòmù pọ̀pù tí ẹmí dúró kúrò ní gígún sókè sí itẹ títí di ọdún 538. Nínú orí nàà, ó fi hàn pé “ẹni ẹṣẹ” tí ó jókòò nínú tẹ̀npìlì Ọlórùn ni “ọba” kan nàà tí Dáníẹ̀lì dá mọ nínú orí kọkànlá, ẹṣẹ kẹrindínlọgbón. Ẹrì pé “oba àrìwá” nínú ẹṣẹ mẹfà ikeyìn ti Dáníẹ̀lì kọkànlá ni ipò pọ̀pù di kọkọrọ láti fi mú ilànà òtítọ́ tí Future for America lò láti inú ibísí imọ ní ọdún 1989 dúró ẹ̀sinsin.

Nínú orí kan nàà, Pọ̀lù ẹ idánimọ iṣẹ Róòmù keferi gégé bí ohun tí ó n dá idide ipò pọ̀pù dúró, títí di àkòkò tí a ó mú Róòmù keferi kúrò; bá yìí ni ó sì fi hàn pé “ìgbà gbogbo” nínú iwé Dáníẹ̀lì ni Róòmù keferi. Òtítọ́ nàà gan-an di kọkọrọ pàtàkì láti fi mú ipilẹ̀ òtítọ́ nàà dúró ẹ̀sinsin, ẹyí tí ó mú ilọsíwájú imọ wá ní ọdún 1798.

Nínú itàn William Miller, a kẹde ihinrere nàà nígbà tí iyípadà láti inú iṣisẹ Philadelphian sí iṣisẹ Laodicean yóò ẹlẹ. Nínú itàn Future for America, iyípadà láti inú iṣisẹ Laodicean sí iṣisẹ Philadelphian n ẹlẹ bá yìí.

Òtítọ́ tí Pọ̀lù gbé kalẹ nínú 2 Tẹsalóníkà, tí ó fi iyípadà láti Róòmù keferi gidi sí Róòmù pọ̀pù tí ẹmí hàn, di itẹlẹ itoye àṣọtẹlẹ Miller. A jí Jòhànù Oníbatisí àti Pọ̀lù dide láti ẹ̀lẹ iyípadà láti ohun gidi sí ohun ti ẹmí. A fi Jòhànù Oníbatisí ẹ àpẹrẹ William Miller, àti nínú iṣẹ rẹ ó ẹ pàtàkì pé kí ó mọ ibáṣepọ àti iyípadà Róòmù keferi àti Róòmù pọ̀pù, iyípadà nàà gan-an ni a jí Jòhànù dide láti fi hàn.

Àwọn itọkasi márùn-ún wà sí “ti ojoojúmọ” nínú iwé Dáníẹ̀lì, wọn sì máa n ẹ́ájú àmì agbára pọ̀pù nígbà gbogbo. Nínú àyíká iyípadà àṣọtẹlẹ tí a n ronú lé lóri, gbogbo àwọn itọkasi márùn-ún nàà ní iyípadà láti Róòmù gidi sí Róòmù ẹmí. “Ti ojoojúmọ” nínú iwé Dáníẹ̀lì jẹ ọkan nínú àwọn òtítọ́ tí a ẹ̀pẹrẹ rẹ lóri àwọn tábìlì méjì Hábákúkù, nítorí nàà ó jẹ òtítọ́ ipilẹ̀ tí a ní láti dáábò bo; òtítọ́ kan tí ní ikeyìn yóò di bíbò bo pẹlú àwọn iyebíye ẹké àti owó ẹyọ ẹké. Kí í ẹ àiròtẹlẹ pé gbogbo òtítọ́ tí a ẹ̀pẹrẹ rẹ lóri àwọn àtẹ jádì mímọ méjèjèjì ní àwọn ifowọ́sì imísí taàrà nínú àwọn ikọwé Ellen White. Láti kọ ẹyíkẹyìí nínú àwọn òtítọ́ ipilẹ̀ nàà sílẹ (pẹlú “ti ojoojúmọ”), jẹ láti kọ

àṣẹ Èmí Àṣòṭélé sílẹ̀ ní àkókò kan nàà.

“Nígbà nàà mo rí ní ti ‘Ojoojúmọ́,’ pé ọ̀rọ̀ nàà ‘ẹ̀bọ’ ni oḡbọ̀n èniyàn fí kún un, kò sì jẹ́ ti inú ọ̀rọ̀ nàà; àti pé Olúwa fi òye tó tọ̀ nípa rẹ̀ fún àwọn tí wọn kẹ́ ikéde wákàtí idájọ̀ nàà. Nígbà tí iṣòkan wà, kí ó tó di ọ̀dún 1844, ó fẹ́rẹ́ jẹ́ pé gbogbo wọn ní iṣòkan lórí òye tó tọ̀ nípa ‘Ojoojúmọ́;’ sùgbọ̀n láti ọ̀dún 1844 wá, nínú idàrúdàpọ̀ nàà, àwọn iwòye mìíràn ni a ti gbà mọ́ra, òkùnkùn àti idàrúdàpọ̀ sì tẹ́lẹ̀ e.” Review and Herald, November 1, 1850.

Àwọn tí “wọn kẹ́ igbe nípa wákàtí idájọ̀ nàà,” lóye “ojoojúmọ́” gégé bí ààmì isin òrìṣà, àti/tabí Romu aláìgbàgbọ̀. Ìmọ̀ wọn pẹ̀lú èyí ni pé wọn mọ̀ pé ọ̀rọ̀ nàà “ẹ̀bọ” kò yẹ́ kí ó wà nínú eṣẹ̀ nàà nínú Dáníẹ̀lì, níbi tí àwọn atúmọ̀ọ̀rọ̀ Bibeli King James ti fi kún un (nípa oḡbọ̀n èniyàn). Ìmọ̀ àwọn aṣáájú nàà tún kún fún ọ̀títọ̀ pé “ojoojúmọ́” ni a máa ń gbé kalẹ̀ ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ọ̀kan nínú àwọn ààmì méjì agbára pọ̀òpù, àti pé isin òrìṣà (“ojoojúmọ́”) máa ń ṣáájú ààmì pọ̀òpù ní gbogbo igbà. A máa ń dá wọn mọ̀ ní gbogbo igbà gégé bí itẹ̀lẹ̀ tí wọn fi wọ̀ inú itàn àṣòṭélé. Ìwé Dáníẹ̀lì àti Ìfihàn kò yà kúrò rára nínú itẹ̀lẹ̀ itàn pé isin òrìṣà ni ó máa ń ṣáájú iḡbà pọ̀òpù, àti nígbà tí iwé Ìfihàn bá mú agbára iparun kẹ́ta, èyí tí í ṣe wòlìlì èké, wá síwájú, a máa ń pa itẹ̀lẹ̀ nàà mọ̀ ní gbogbo igbà.

Láisi itónisónà Pọ̀ọ̀lù pé àwọn ohun gidi-gangan ti àṣòṭélé yí padà sí ti èmí ní àkókò àgbélébùú, iṣòro kan ń dide pẹ̀lú àṣòṭélé Kristi nípa iparun Jerusalemu tí a rí nínú gbogbo àwọn ihinrere yàtọ̀ sí Johanu. Àwọn ààmì méjì ti ipò pọ̀òpù tí ó ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú “ojoojúmọ́” nínú iwé Dáníẹ̀lì ni ohun iríra idánù àti irékojá idánù. Àwọn ààmì méjèjèjì wọ̀nyí dúró fún àmì ẹ̀ranko nàà (ohun iríra nàà) àti àwòrán ẹ̀ranko nàà (irékojá nàà).

Ìrékojá tí ó jẹ́ kí ipò pọ̀òpù lè pa àwọn tí ó kà sí aláta kò èkó igbàgbọ̀ ni iṣòkan iḡbà àti iḡbà, pẹ̀lú pé iḡbà ní ó ń ṣàkóso àḡoṣe nàà. Nítorí nàà, Dáníẹ̀lì ń ṣàfihàn iṣòkan iḡbà àti iḡbà, tí í ṣe àwòrán ẹ̀ranko pọ̀òpù, gégé bí irékojá iparun. Bíbẹ̀lì ń tọ́ka sí ibòrìṣà gégé bí ohun iríra, àti gbogbo ibòrìṣà agbára pọ̀òpù ni a ṣàfihàn pẹ̀lú sábaàti ère rẹ̀, èyí tí Jóhànù pé ní àmì ẹ̀ranko nàà, tí Dáníẹ̀lì sì pé ní ohun iríra tí ń mú iparun wá.

Láti inú ọ̀kan nínú wọn sì ni iwo kékeré kan jáde wá, èyí tí ó pọ̀ sí i lónà títóbi gidigidi, sí apá gúúsù, àti sí apá ilà-oòrùn, àti sí ilẹ̀ eḡéwà nàà. Ó sì di nílá, àní títí dé ogun ọ̀run; ó sì sọ́ diẹ̀ nínú ogun nàà àti nínú àwọn iràwọ̀ nàà kalẹ̀ sí ilẹ̀, ó sì tẹ̀ wọn mọ̀lẹ̀. Bẹ̀ẹ̀ ni, ó gbé ara rẹ̀ ga àní títí dé olórí ogun nàà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́ kúrò, a sì wó ibi mímọ̀ rẹ̀ lulẹ̀. A sì fi ogun kan lé e lówọ̀ sí i lòdì sí ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́ nítorí irékojá, ó sì ju ọ̀títọ̀ sílẹ̀; ó sì ṣiṣẹ̀, ó sì ṣàṣeyọ̀rí. Danieli 8:9–12.

A ó ṣe àlàyẹ̀ àwọn eṣẹ̀ wọ̀nyí ní kíkún síi nínú àpilẹ̀kọ̀ mìrán, sùgbọ̀n nínú eṣẹ̀ kọ̀kànlá, agbára tí ó gbé ara rẹ̀ ga sí i lòdì sí Kristi ni Róòmù keferi, nígbà tí wọn gbiyànjú láti pa á ní igbà ibi rẹ̀, léyìn nàà wọn sì paríṣe bẹ̀ẹ̀ lórí àgbélébùú. Eṣẹ̀ nàà sọ̀ pé “nípasẹ̀ rẹ̀” (Róòmù keferi), “a gbé ojoojúmọ́ nàà ga.” Ọ̀rọ̀ Héberù tí a tùmọ̀ sí “gbé ga” ni “rum,” itumọ̀ rẹ̀ sì ni “gbé sókè kí o sì gbé ga.” Róòmù keferi yóò gbé èsìn keferi sókè, yóò sì fi í ga, wọn sì ṣe ohun nàà gan-an nínú itàn. Ìdí niyí tí a fi ń pé wọn ní Róòmù “keferi.”

Eṣẹ̀ tó kàn ń fi hàn pé a fi “ẹ̀gbẹ̀-ogun” kan fún Romu ti pọ̀òpù, èyí tí ó tako, tàbí tí yóò borí “irúbo ojoojúmọ́” nàà (iḡsin abòrìṣà). Èyí pẹ̀lú jẹ́ ọ̀títọ̀ itàn, nítorí agbára ológun ni iḡbà pọ̀òpù lò (bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé kò ní ogun tirẹ̀ rára), láti borí idènà tí a fi lé lórí idide rẹ̀ sí agbára. Agbára nàà wá láti ọ̀dọ̀

Romu abòrìṣà. Agbára ológun tí ó lò ni a fi fún un nípasẹ̀ “ìrẹkojá,” nítorí ìrẹkojá tí ó jẹ́ kí ó lè ṣàkóso àwọn ogun àwọn ọba tí wón fi í jókòò lórí itẹ̀ ní oḍún 538, ni ìrẹkojá iṣọkan ijo àti ijoba. Ní ibèrè, Romu abòrìṣà ni a n sòrò rẹ̀ nínú eṣẹ̀ kọkànlá, ní fifi í mọ̀ akẹkọ̀ọ̀ pé Romu abòrìṣà yóò dìde sí Kristi, àti pé yóò gbé èsìn abòrìṣà ga.

Eṣẹ̀ tí ó tẹ̀ lé e ṣàpẹ̀júwe ìrẹkojá àṣẹ̀ nínú iṣọkan ijo àti ipínlẹ̀ tí ó jẹ́ kí ipò pòòpù borí kí ó sì mú idènà kúrò, idènà tí Róòmù aláilègbà ti fi ṣe ikófín sí í. Itàn jẹ́rì sí ilò àwọn eṣẹ̀ méjèjèì nàà. “Èyí ojoojúmọ̀” dúró fún yálà Róòmù aláilègbà, agbára tí ó dúró lòdì sí Kristi, tàbí èsìn isìn-òrìṣà tí Róòmù aláilègbà gbé ga. Àmì “èyí ojoojúmọ̀” ni a sì tẹ̀ lé pẹ̀lú ipò pòòpù, bí ó ti n fí ìrẹkojá àṣẹ̀ ijo àti ipínlẹ̀ hàn, èyí tí ó jẹ́ ohun tí n fún ipò pòòpù ní agbára pẹ̀lú ogun kan láti ṣe iṣẹ̀ ibàjẹ̀ rẹ̀. Ilò kẹta tí Dániẹ̀lì ṣe fún “èyí ojoojúmọ̀,” ni ibèèrè tí n mú idáhùn nàà jáde, èyí tí ó jẹ́ ọ̀pá áárín gbungbùn ti Adíféntìsì.

Léyìn nàà, mo gbọ̀ ẹnì mímọ̀ kan n sòrò, ẹnì mímọ̀ mǐràn sì wí fún ẹnì mímọ̀ kan nàà tí n sòrò pé, Yóò ti pé tó ni iran nàà yóò fi wà nípa ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀, àti nípa ìrẹkojá idahoro, láti fi ibi mímọ̀ àti ogun nàà jo fún itẹ̀mọ̀lẹ̀ lábẹ̀ eṣẹ̀? Danieli 8:13.

Nínú eṣẹ̀ yìí, a bèèrè ibèèrè nàà nípa pé títi yóò fi pé tó ni iran nàà yóò jẹ́, nípa bèẹ̀ a sì n wá idáhùn kan tí ó n ṣàfihàn àkókò igbà, kì í ṣe ojú-igbà kan pátó. Ibèèrè nàà kì í ṣe ní ojó wo ni a óo mú iran nàà ṣe, bí kò ṣe pé kí ni iwọn àkókò iran nàà. Eṣẹ̀ nàà kò bèèrè pé, “Nígbà wo?”, ó bèèrè pé, “Yóò pé tó mélòó kan?” Iran nàà jẹ́ nípa àwọn agbára iparun ti èsìn òrìṣà, tí a ṣojú fún gégé bí “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀,” àti ti èsìn pòòpù gégé bí a ti ṣojú fún un nípa ìrẹkojá ti ipò pòòpù tí a mú ṣe nígbà tí obìnrin nàà bá ṣe àgbèrè pẹ̀lú àwọn ọba ayé. Àwọn agbára iparun méjèjèì wònyí, ti èsìn òrìṣà tí èsìn pòòpù tẹ̀ lé, ni a óo fi tẹ̀ ibi mímọ̀ nàà àti ogun nàà mọ̀lẹ̀ fún àkókò “àkókò méje.”

Ó ṣe pàtàkì láti mọ̀ pé itẹ̀mọ̀lẹ̀ ilé-mímọ̀ gidi nàà, tí ó bèrè ní àkókò Babeli, tí ó sì tẹ̀sìwájú títi dé iparun Jerusalemu ní ọ̀wọ̀ Róòmù aláinibòrìṣà ní oḍún 70 AD, ni àwọn agbára aláinibòrìṣà ṣe láti ibèrè itàn dé ọ̀pin rẹ̀. Nítorí nàà, ibòrìṣà gidi ní ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ni ó tẹ̀ ilé-mímọ̀ gidi àti ogun gidi (àwọn èniyàn Ọ̀lórùn) mọ̀lẹ̀. Sùgbón Róòmù ti ẹ̀mí ni ó tẹ̀ Jerusalemu ti ẹ̀mí àti Ísírẹ̀lì ti ẹ̀mí mọ̀lẹ̀.

Sùgbón àgbalá tí ó wà níta tẹ̀npìlì nàà fi sílẹ̀, má sì ṣe díwọn rẹ̀; nítorí a ti fi í fún àwọn aláikọ̀là: wọn yóò sì tẹ̀ ilú mímọ̀ nàà mọ̀lẹ̀ fún oṣù méjìlélógójì. Èmi yóò sì fi agbára fún àwọn ẹ̀lẹ̀rìí mi méjì, wọn yóò sì sọ̀tẹ̀lẹ̀ fún ẹ̀gbẹ̀rún kan ó lé igba méjì ó lé ọ̀gọ̀ta ojó, wọn wọ̀ aṣọ̀ ọ̀fọ̀. Ifihàn 11:2, 3.

Johanu Oníbatisiti jẹ́ wòlì isopọ̀ kan tí ó dá iyípadà iṣàkóso àkókò ipèsè-ọ̀nà mọ̀ láti inú ibùsùn mímọ̀ ayé sí ti ọ̀run, láti mọ̀ ẹ̀kúnrẹ̀rẹ̀ iṣẹ̀ rẹ̀ ní kíkún. Paulu jẹ́ wòlì isopọ̀ kan tí ó dá iyípadà iṣàkóso àkókò ipèsè-ọ̀nà mọ̀ láti ọ̀dọ̀ Ísírẹ̀lì gidi (ogun nàà) sí Ísírẹ̀lì ti ẹ̀mí. Jerúsálẹ̀mù tí a tẹ̀ mọ̀lẹ̀ fún oṣù méjìlélógójì jẹ́ Jerúsálẹ̀mù ti ẹ̀mí.

“Àwọn àkókò tí a mẹnuba níbí—oṣù méjìlélógójì,” àti ‘ẹ̀gbẹ̀rún kan ó lé ọ̀gọ̀rùn-ún méjì àti ọ̀gọ̀ta ojó’—jẹ́ ohun kan nàà, níwọn bí wón ti jẹ́ aṣojú àkókò kan nàà tí ijo Kristi yóò fi jiyà inúnibíni láti ọ̀wọ̀ Róòmù. Ẹ̀gbẹ̀rún kan ó lé ọ̀gọ̀rùn-ún méjì àti ọ̀gọ̀ta oḍún iṣàkóso gíga ti pòòpù bèrè ní oḍún A.D. 538, nítorí nàà yóò sì parí ní 1798. Ní àkókò nàà, ọ̀mọ̀-ogun Faranse kan wọ̀ Róòmù, ó sì mú pòòpù nàà ní ẹ̀lẹ̀wọn, ó sì kú ní igbẹ̀kùn. Bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé a yan pòòpù tuntun kan láipẹ̀ léyìn nàà, iṣètò alufaa gíga ti pòòpù kò tii tún lè lo agbára tí ó ní tẹ̀lẹ̀ láléalé láti

ìgbà náà wá.” The Great Controversy, 266.

Paulu fi hàn pé ní àkókò iyípadà tí ó ṣeṣe nínú ìtàn àgbélébùú, Jerusalemu ẹ̀mí tí “ó wà lókè” di ilú tí Ọlórún yàn láti fi orúkọ rẹ̀ sí, Jerusalemu gidi sí dáwọ̀ jìjẹ Jerusalemu àsoṣeṣe Bíbélí dúró.

Nítórí Agar yìí ni òkè Sinai ní Arabia, ó sì bá Jerusalemu tí ó wà nísinsin yìí mu, ó sì wà ní isẹ̀rú pẹ̀lú àwọn ọ̀mọ̀ rẹ̀. Sùgbón Jerusalemu tí ó wà lókè jẹ̀ ọ̀mìnira, èyí tí í ṣe iyá wa gbogbo. Galatia 4:25, 26.

Òtító yìí ṣe pàtàkì gidigidi láti lóye ní òtító, àti lílo Jérúsálẹ̀mù gidi ní ọ̀nà èké gégé bí ààmì àsoṣeṣe Bíbélí jẹ̀ apá kan nínú itanjẹ̀ tí àwọn Jesuit dá sílẹ̀ láti ba òtító jẹ̀ pé pòòpù ti Róòmù ni aṣòdì-sí-Kírísítí. Èkọ̀ èké náà n mú ìgbàgbọ̀ kan jáde láàrín Pùròtẹ̀sítàntì aláyída tí ó jẹ̀ kí wọn máa wo orílẹ̀-èdè Ísírẹ̀lì tí àwọn Júù òde-òní ní ọ̀nà àìtọ̀ gégé bí ààmì àsoṣeṣe. Jérúsálẹ̀mù gidi dáwọ̀ jìjẹ Jérúsálẹ̀mù Ọlórún dúró ní àkókò àgbélébùú.

“Ilú Jérúsálẹ̀mù kí í ṣe ibi mímọ̀ mọ̀. Ègún Ọlórún wà lórí rẹ̀ nítórí ikòsílẹ̀ àti kíkàn Krísti mọ̀ àgbélébùú. Àbàwọn ẹ̀bi dídúdu kan wà lórí rẹ̀, kò sì ní tún jẹ̀ ibi mímọ̀ mọ̀ tíyí yóò fi wẹ̀ mọ̀ nípasẹ̀ iná iwènùmọ̀ ti ọ̀run. Ní àkókò tí a bá sọ ilẹ̀-ayé yìí tí èṣe ti bú di mímọ̀ kúrò nínú gbogbo àbàwọn èṣe, Krísti yóò tún dúró lórí Òkè Ólífí. Bí èṣe Rẹ̀ ṣe bá tẹ̀ lé e lórí, yóò ya sí méjì, yóò sì di pẹ̀tẹ̀lé nílá kan, tí a ti pèsè sílẹ̀ fún ilú Ọlórún.” Review and Herald, July 30, 1901.

Ìbámu tí iyàtò tó wà láàárín Jerúsálẹ̀mù gidi àti Jerúsálẹ̀mù ti ẹ̀mí ní yóò jẹ̀ ni a ọ̀ò ṣàlàyé bí a ṣe n ronú lórí àsoṣeṣe Krísti nípa ọ̀pin ayé. Ìgbà kẹ̀rin tí Dániẹ̀lì fi tọ̀ka sí “ojoojúmọ̀,” wà nínú orí kọ̀kànlá.

Àwọn apá ogun yóò sì dúró ní apá rẹ̀, wọn yóò sì ba ibi mímọ̀ agbára jẹ̀, wọn yóò sì mú ẹ̀bọ̀ àimójómọ̀ kúrò, wọn yóò sì gbé ohun ìrírà tí n mú idahoro kalẹ̀ síbẹ̀. Danieli 11:31.

Èṣe yìí n tọ̀ka sí isẹ̀ Róòmù keferi ní fifi ipò pòòpù lórí itẹ̀ ayé ní ọ̀dún 538. “Apá” náà dúró fún agbára ológun Róòmù keferi tí ó dide láti gbẹ̀jà ipò pòòpù, bẹ̀rẹ̀ pẹ̀lú Clovis, ọ̀ba àwọn Franks, ní ọ̀dún 496. Àwọn ọ̀ba Yúróòpù ọ̀tọ̀tọ̀ síṣe fún fifi ipò pòòpù kalẹ̀ lẹ́yìn Clovis, sùgbón èṣe náà n tọ̀ka sí ohun mẹ̀rin tí àwọn ọ̀ba Yúróòpù (apá) ṣe fún ipò pòòpù, lẹ́yìn tí wọn ṣe nípa síṣe àjọṣe ijọ̀ àti ipínlẹ̀ pẹ̀lú àgbèrè Tírè.

Lẹ́yìn tí wọn dúró gégé bí alátilẹ́yìn fún ijoba pòòpù, wọn “bàjẹ̀” tàbí pa ilú Róòmù run, èyí tí ó jẹ̀ àmì agbára fún Róòmù keferi àti Róòmù pòòpù pẹ̀lú. Ìbàjẹ̀ tí èṣe náà sọ̀ ni a ṣe leraléra nípasẹ̀ àwọn ọ̀dún, bí a ti mú ilú Róòmù wá sáábẹ̀ ikọ̀lù ológun tí kò dákẹ̀. Àwọn ọ̀ba Yúróòpù wọ̀nyí (apá ogun náà), yóò tún “mú ìrúbo ojoojúmọ̀ kúrò.” Ọ̀rọ̀ Héberù tí a túmọ̀ sí “mú kúrò” nínú èṣe yìí kí í ṣe “rum,” gégé bí ó ti rí nínú orí kejo. Nínú èṣe yìí, ọ̀rọ̀ tí a túmọ̀ sí “mú kúrò” ni “sur,” itumọ̀ rẹ̀ sì ni láti yọ̀ kúrò. Apá ogun àwọn ọ̀ba Yúróòpù yóò yọ̀ idènà keferi kúrò sí idàgbàsókè ijoba pòòpù ní ọ̀dún 508. Lẹ́yìn náà, ní ọ̀dún 538, àwọn apá ogun wọ̀nyí yóò fi ijoba pòòpù jókòò lórí itẹ̀ ayé. Nígbà náà gan-an pẹ̀lú, ní Ìgbimọ̀ Orléans, ijoba pòòpù sì fi ọ̀fín ojọ̀ Àikú múlẹ̀.

Àikú gégé bí ojọ̀ ijọ̀sin ni ohun tí Sister White pè ní sábaati “òrìṣà”, àti ibòrìṣà ni itumọ̀ Bíbélí pípé fún ọ̀rọ̀ náà “ìrírà”. Ní ọ̀dún 538, apá Róòmù abòrìṣà gbé ìrírà tí n mú isodahoro kalẹ̀.

“Gbogbo àwọn tí yòò gbé Sábáàti òrìṣà ga tí wọn yòò sì bọwọ̀ fún un, ojọ kan tí Ọlórún kò tí ì bù kún, wọn n ran èṣù àti àwọn àngẹ̀lì rẹ̀ lówọ̀ pẹ̀lú gbogbo agbára tí Ọlórún fi fún wọn, tí wọn ti yi padà sí lílò tí kò tọ. Ní fífi ẹ̀mí miiran fún wọn ní imísí, èyí tí ó n fọ̀ ojú imòye wọn, wọn kò lè rí i pé gbígbé ojọ Àìkú ga jẹ̀ pátápátá idásílẹ̀ Ìjọ Kátólíkì.” Selected Messages, iwé 3, 423.

Àsọtẹ̀lẹ̀ àti itàn n fi ilò tí a ṣẹ̀ṣẹ̀ dá mò fún ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlẹ̀lọ̀gbọ̀n múlẹ̀. Nígbà tí a bá sọ pé àsọtẹ̀lẹ̀ n fi ilò yìí múlẹ̀, a n tọ̀ka sí òtítọ̀ nàà pé àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ miiran wà tí n sọ̀rọ̀ nípa àwọn òtítọ̀ wọ̀nyí kan nàà, láì mú wọn wá sínú ìjíròrò ní àkókò yìí. Ìgbà karùn-ún àti ikeyin tí Dániẹ̀lì ló “ìgbà gbogbo,” ni a rí nínú orí kejilá.

Láti àkókò tí a ó ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ kúrò, tí a ó sì gbé ohun iríra tí n mú iparun dé kalẹ̀, ojọ̀ ẹ̀gbẹ̀rún kan, igba méjì, àádórùn-ún ni yòò wà. Alábùkún ni ẹ̀ni tí ó dúró tì, tí ó sì dé ojọ̀ ẹ̀gbẹ̀rún kan, igba méta, márùn-ún-dín-lọ̀gbọ̀n. Danieli 12:11, 12.

Àsọtẹ̀lẹ̀ àti itàn jẹ̀rìí pé ní ọ̀dún 508, ifaradà sí ìgbéga ipò pòopù parí ní pàtàkì, nígbà tí a fà tu èyí ikeyin nínú àwọn idènà àgbègbè méta (àwọn Goths), gẹ̀gẹ̀ bí Daniẹ̀lì orí keje ti fi hàn.

Mo wo àwọn iwo nàà wò, sì kiyèsí i pé, wo o, iwo kékeré miiran jáde láàrín wọn, níwájú ẹ̀ni tí a fi gbòngbò fa méta nínú àwọn iwo àkókò nàà tó: sì kiyèsí i pé, nínú iwo yìí ni ojú wà bí ojú èniyàn, àti ẹ̀nu tí n sọ ohun ílánílá. Danieli 7:8.

Àwọn iwo méta tí a yọ̀ kúrò ni a fi hàn lórí àwọn tábilì mímọ̀ méjì nàà, àti nígbà tí a lé èkejilá nínú àwọn idènà àgbègbè méta wọ̀nyí jáde kúrò ní ilú Róòmù, ní ọ̀dún 508, a mú idènà sí ìgbéga agbára pàápàá kúrò. Idásílẹ̀ nàà tí a tọ̀ka sí nínú ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlá, sojú ọ̀dún mètálẹ̀lọ̀gbọ̀n láàárín 508 àti 538. Ó tọ̀ka sí ọ̀dún mètálẹ̀lọ̀gbọ̀n tí a fi parí imúrasílẹ̀ fún idásílẹ̀ èniyàn ẹ̀ṣẹ̀ nínú tẹ̀npìlì Ọlórún.

Ọ̀rọ̀ tí a tùmọ̀ sí “a mú kúrò” ni a tún n pè ní “sur,” èyí tí ó tùmọ̀ sí yíyọ̀ kúrò; ní ọ̀dún 508, a yọ̀ idènà sí ìgòkè papacy kúrò (a mú un kúrò). Láti ojọ̀ nàà, ẹ̀gbẹ̀rún kan, ọ̀ọ̀dúnrún méjìdínlọ̀górín ọ̀dún n mú ọ̀ dé 1798, àti sí ọ̀gbé ikú papacy. Ẹ̀gbẹ̀rún kan, ọ̀ọ̀dúnrún méta-dín-lọ̀górín ojọ̀ n mú ọ̀ dé ibànújẹ̀ àkókò, àti ibèrẹ̀ àkókò idadúró ní iparí pátápátá ọ̀dún 1843. Ẹ̀ṣẹ̀ nàà ṣe ilérí ibùkún fún àwọn tí ó “dé” 1843. Ọ̀rọ̀ nàà “dé” tùmọ̀ sí fowọ̀ kan. Ojọ̀ àkókò ti 1844 n samisi ibànújẹ̀ àkókò, ṣùgbọ̀n ojọ̀ ikeyin ti 1843 fowọ̀ kan àkókò àkókò ti 1844. Ojọ̀ ikeyin ọ̀dún kan fowọ̀ kan ojọ̀ àkókò ti ọ̀dún tí ó tẹ̀lé e. Ibùkún tí a so mó ojọ̀ nàà ni itàn àti àsọtẹ̀lẹ̀ fidí múlẹ̀.

A ó tẹ̀síwájú nínú àyẹ̀wò wa nípa itumọ̀ “ojoojúmọ̀” gẹ̀gẹ̀ bí òtítọ̀ ipilẹ̀ nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ó tẹ̀lé.

“Gbogbo àwọn ifiròyìn tí a fi hàn láti 1840–1844 ni a gbọ̀dọ̀ mú wá pẹ̀lú agbára nísinsin yìí, nítorí ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ èniyàn ti padánù itòsónà wọn. Àwọn ifiròyìn nàà gbọ̀dọ̀ lẹ̀ sí gbogbo àwọn ìjọ.

“Kristi wí pé, ‘Alábùkún ni ojú yín, nítorí wọn ríran; àti etí yín, nítorí wọn ngbó. Nítorí lóòdotó ni mo sọ fún yín, pé ọ̀pọ̀ wòlù àti àwọn olódodo ti fẹ̀ láti rí àwọn nńkan wọ̀nyí tí ẹ̀yin n rí, ṣùgbọ̀n wọn kò rí wọn; àti láti gbó àwọn nńkan wọ̀nyí tí ẹ̀yin ngbó, ṣùgbọ̀n wọn kò gbó wọn’ [Matthew 13:16, 17]. Alábùkún ni àwọn ojú tí wọn rí àwọn nńkan tí a rí ní 1843 àti 1844.

“A ti fi iránṣẹ̀ nàà hàn. Kò sì yẹ̀ kí idadúró kankan wà nínú tún iránṣẹ̀ nàà sọ, nítorí àwọn àmi àkókò n ṣe; iṣẹ̀ iparí gbọ̀dọ̀ jẹ̀ kí a ṣe é. Iṣẹ̀ ílá kan ni a oò ṣe ní àkókò kúkúru. Láipé, nípasẹ̀

àyànfẹ́ Olórún, a óò fí ìránṣẹ́ kan hàn tí yóò dàgbà sí igbe nlá. Nígbà náà ni Dáníẹ̀lì yóò dúró ní ipò rẹ̀, láti fí ẹ̀rí rẹ̀ hàn.” Manuscript Releases, volume 21, 437.